

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΚΑΡΡΑ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 4849/02)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

2 Ιουνίου 2005

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση Καρρά κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε δικαστικό συμβούλιο αποτελούμενο από τους:

Κύριο Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ, *πρόεδρο,*

Κύριο Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

Κυρία F. TULKENS,

Κυρία Ε. STEINER,
Κύριο Κ. HAJIYEV,
Κύριο D. SPIELMANN, *δικαστές,*
και τον κύριο S. NIELSEN, *γραμματέα τμήματος.*
Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 12 Μαΐου 2005,
Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία
αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 4849/02) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, μία υπήκοος της οποίας, η κυρία Σοφία Καρρά («η προσφεύγουσα»), προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 11 Ιανουαρίου 2001 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Η προσφεύγουσα εκπροσωπείται από τον κύριο Β. Φουντούκο, δικηγόρο του Δικηγορικού Συλλόγου της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Μ. Απέσσο, σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κυρία Σ. Τρέκλη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Η προσφεύγουσα παραπονείται ειδικότερα, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης, για την διάρκεια μιας διαδικασίας ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων.

4. Η προσφυγή ανατέθηκε στο πρώτο τμήμα του Δικαστηρίου (άρθρο 52 § 1 του κανονισμού). Μέσα σε αυτό, το συμβούλιο που ανέλαβε να εξετάσει την υπόθεση (άρθρο 27 § 1 της Σύμβασης) συστάθηκε σύμφωνα με το άρθρο 26 § 1 του κανονισμού.

5. Με απόφαση της 15 Ιανουαρίου 2004, το Δικαστήριο κήρυξε την προσφυγή εν μέρει παραδεκτή.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Ι. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

6. Η προσφεύγουσα γεννήθηκε το 1929 και είναι κάτοικος Αθηνών.

7. Το 1985, το Εφετείο Αθηνών καταδίκασε την Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού («ΔΕΗ») να καταβάλει στον Π.Π. αποζημίωση για την καταστροφή του ελαιώνα του το 1973 εξαιτίας μιας πυρκαγιάς που προκλήθηκε από ηλεκτρικούς πυλώνες. Η ΔΕΗ κατέθεσε τότε αίτηση αναίρεσης.

8. Στις 29 Μαρτίου 1991, η προσφεύγουσα, η οποία είχε εν τω μεταξύ κληρονομήσει τον Π.Π., κατέθεσε ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών μία αγωγή με την οποία ζητούσε να της καταβληθούν τόκοι υπερημερίας επί των ποσών που είχαν επιδικαστεί από το Εφετείο το 1985. Ζητούσε ένα ποσό 518.681 δραχμών (1.522 ευρώ).

9. Στις 29 Νοεμβρίου 1991, με προδικαστική απόφασή του, το δικαστήριο ανέστειλε την έκδοση απόφασης μέχρι το τέλος της κύριας διαδικασίας (απόφαση αριθ. 5644/1991). Το 1993, μετά από αίτηση της προσφεύγουσας, η συζήτηση ορίστηκε για τις 7 Οκτωβρίου 1993. Την ημερομηνία αυτή, η συζήτηση ματαιώθηκε εξαιτίας των βουλευτικών εκλογών της 10 Οκτωβρίου 1993. Στις 17 Δεκεμβρίου 1993, η προσφεύγουσα ζήτησε τον ορισμό μιας νέας δικασίμου. Αυτή ορίστηκε για τις 17 Μαρτίου 1994, αλλά στη συνέχεια ματαιώθηκε εξαιτίας της αποχής των δικηγόρων του Συλλόγου της Αθήνας. Στις 15 Μαρτίου 1996, η προσφεύγουσα κατέθεσε μία νέα αίτηση για τον ορισμό δικασίμου. Αυτή ορίστηκε για τις 4 Οκτωβρίου 1996, αλλά αναβλήθηκε και πάλι με αίτημα των διαδίκων. Η συζήτηση έλαβε τελικά χώρα στις 29 Μαΐου 1997.

10. Στις 26 Μαΐου 1998, το δικαστήριο απέρριψε την αγωγή της προσφεύγουσας (απόφαση αριθ. 2375/1998).

11. Στις 9 Δεκεμβρίου 1998, η προσφεύγουσα άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής. Η συζήτηση ορίστηκε για τις 20 Μαΐου 1999.

12. Στις 22 Οκτωβρίου 1999, το Εφετείο Αθηνών επικύρωσε την προσβληθείσα απόφαση (απόφαση αριθ. 8469/1999). Η προσφεύγουσα δεν άσκησε αίτηση αναίρεσης, θεωρώντας ότι αυτή θα ήταν καταδικασμένη σε αποτυχία. Η απόφαση του Εφετείου κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 11 Ιουλίου 2000.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

13. Οι εφαρμοστέες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας έχουν ως εξής:

Άρθρο 106

«Το δικαστήριο ενεργεί μόνο ύστερα από αίτηση διαδίκου και αποφασίζει με βάση τους πραγματικούς ισχυρισμούς που προτείνουν και αποδεικνύουν οι διάδικοι (...)»

Άρθρο 108

«Οι διαδικαστικές πράξεις ενεργούνται με πρωτοβουλία και επιμέλεια των διαδίκων (...)»

Τα πιο πάνω αναφερόμενα άρθρα καθιερώνουν αντίστοιχα τις αρχές της διαθέσεως και της πρωτοβουλίας των διαδίκων. Σύμφωνα με την αρχή της διαθέσεως, η δικαστική προστασία μέσα στο πλαίσιο των πολιτικών δικών παρέχεται μόνον εφόσον ζητηθεί από τους διαδίκους, στο μέτρο που ζητείται και εάν συνεχίσει να ζητείται. Εξάλλου, σύμφωνα με την αρχή της πρωτοβουλίας των διαδίκων, η πρόοδος μιας πολιτικής δίκης εξαρτάται εξ ολοκλήρου από την επιμέλεια των διαδίκων (Π. Γέσιου-Φαλτσή, *Civil Procedure in Hellas*, éd. Sakkoulas-Kluwer, σελ. 45 επ.).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΣΕ Ο,ΤΙ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

14. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η διάρκεια της διαδικασίας είχε παραγνώρισει την αρχή της «λογικής προθεσμίας», όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

15. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η υπόθεσή της δεν ήταν περίπλοκη και ότι οι καθυστερήσεις οφείλονται αποκλειστικά στην κακή οργάνωση των εθνικών δικαστηρίων.

16. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι η συμπεριφορά της προσφεύγουσας συνέβαλε σημαντικά στην επιμήκυνση της διάρκειας της διαδικασίας αυτής. Υπενθυμίζει στο σημείο αυτό ότι ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας καθιερώνει την αρχή της διεξαγωγής της δίκης από τους διαδίκους και υποστηρίζει ότι η προσφεύγουσα δεν επέδειξε επιμέλεια στην διεξαγωγή της διαδικασίας, καθυστερώντας ειδικότερα υπερβολικά κατά την κατάθεση των αιτήσεων ορισμού δικασίμων. Η Κυβέρνηση αναφέρεται επίσης στις βουλευτικές εκλογές της 10 Οκτωβρίου 1993, καθώς και στην αποχή των δικηγόρων του συλλόγου της Αθήνας που επεκτάθηκε σποραδικά από τις 16 Φεβρουαρίου μέχρι τις 30 Ιουνίου 1994, γεγονότα που εκφεύγουν του ελέγχου των δικαστηρίων. Η Κυβέρνηση συμπεραίνει ότι καμία καθυστέρηση δεν μπορεί να καταλογιστεί στις δικαστικές αρχές, οι οποίες χειρίστηκαν την υπόθεση αυτή με επιμέλεια.

A. Περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη

17. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 29 Μαρτίου 1991, όταν η προσφεύγουσα κατέθεσε αγωγή ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, και περατώθηκε στις 22 Οκτωβρίου 1999, με την απόφαση αριθ. 8469/1999 του Εφετείου Αθηνών (η οποία κοινοποιήθηκε στις 11 Ιουλίου 2000). Διήρκεσε επομένως οκτώ χρόνια, έξι μήνες και είκοσι τέσσερις ημέρες για δύο βαθμούς δικαιοδοσίας.

B. Αξιολόγηση της διάρκειας της διαδικασίας

18. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και εκείνης των αρμοδίων αρχών, καθώς και του αντικειμένου της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

19. Εξάλλου, μόνον οι καθυστερήσεις που είναι καταλογιστέες στις αρμόδιες δικαστικές αρχές μπορούν να οδηγήσουν στην διαπίστωση μιας αντίθετης προς την Σύμβαση υπέρβασης της λογικής προθεσμίας. Ακόμη και στα νομικά συστήματα που καθιερώνουν την αρχή της διεξαγωγής της δίκης από τους διαδίκους, η συμπεριφορά των ενδιαφερομένων δεν απαλλάσσει τους δικαστές από την εξασφάλιση της επιβαλλόμενης από το άρθρο 6 § 1 ταχύτητα (*Λιτοσελίτης κατά Ελλάδας*, αριθ. 62771/00, § 30, 5 Φεβρουαρίου 2004).

20. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η υπόθεση δεν παρουσίαζε ιδιαίτερη πολυπλοκότητα. Σε ό,τι αφορά την συμπεριφορά των διαδίκων, το Δικαστήριο σημειώνει ότι αυτοί ζήτησαν την αναβολή της διαδικασίας μία φορά και ότι δύο φορές η προσφεύγουσα καθυστέρησε να ζητήσει τον

ορισμό μιας νέας δικασίμου ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Αυτή η συμπεριφορά είναι υπεύθυνη για μία συνολική καθυστέρηση τεσσάρων ετών περίπου, για την οποία δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί υπεύθυνο το Δημόσιο. Το Δικαστήριο σημειώνει ειδικότερα ότι, ενόσο οι διάδικοι δεν εκδήλωναν ενδιαφέρον για την επανάληψη της διαδικασίας ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, το τελευταίο δεν είχε καμία ευχέρεια να ενεργήσει. Πράγματι, σύμφωνα με τις αρχές της διαθέσεως και της πρωτοβουλίας των διαδίκων, οι οποίες καθιερώνονται από τα άρθρα 106 και 108 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (βλέπε πιο πάνω παράγραφο 13), η πρόοδος της διαδικασίας εξαρτάται εξ ολοκλήρου από την επιμέλεια των διαδίκων. Αν αυτοί εγκαταλείψουν προσωρινά ή οριστικά την δίκη, τα δικαστήρια δεν μπορούν να επιβάλουν την επανάληψή της με δική τους πρωτοβουλία. Η κατάσταση αυτή δεν μπορεί να παραλληλιστεί με την περίπτωση μιας τρέχουσας διαδικασίας, της οποίας η καλή διεξαγωγή πρέπει να εξασφαλίζεται από τα δικαστήρια, τα οποία οφείλουν για παράδειγμα να είναι προσεκτικά όταν πρόκειται να αποδεχθούν ένα αίτημα αναβολής, να εξετάσουν μάρτυρες ή να ελέγξουν τις ταχθείσες προθεσμίες για την σύνταξη μιας έκθεσης πραγματογνωμοσύνης (βλέπε, *Λιάδης κατά Ελλάδας*, αριθ. 16412/02, § 21, 27 Μαΐου 2004 και *Πατριανάκος κατά Ελλάδας*, αριθ. 19449/02, § 23, 15 Ιουλίου 2004). Εξάλλου, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η προσφεύγουσα έκανε έξι μήνες για να ασκήσει έφεση. Η Κυβέρνηση δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί υπεύθυνη για την καθυστέρηση αυτή.

21. Σε ό,τι αφορά την συμπεριφορά των δικαστικών αρχών, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν μπορούν να τους καταλογιστούν περίοδοι αδράνειας ή αδικαιολογήτων καθυστερήσεων. Πράγματι, το Δικαστήριο σημειώνει ότι κάθε φορά που η προσφεύγουσα ζητούσε τον ορισμό μιας νέας δικασίμου, το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών την όριζε μέσα σε λογικές προθεσμίες. Σε ό,τι αφορά την διαδικασία ενώπιον του Εφετείου,

αυτή διήρκεσε εννέα μήνες και έντεκα ημέρες. Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, οι προθεσμίες αυτές δεν είναι καθόλου υπερβολικές.

22. Λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των στοιχείων που συνελέγησαν και παρά την συνολική διάρκεια της διαδικασίας, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν υπήρξε υπέρβαση της «λογικής προθεσμίας» με την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

Κατά συνέπεια, δεν υπήρξε παραβίαση της διάταξης αυτής.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

1. *Αποφαίνεται*, με πέντε ψήφους έναντι δύο, ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 2 Ιουνίου 2005 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)
Søren NIELSEN
Γραμματέας

(υπογραφή)
Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ
Πρόεδρος

Στην παρούσα απόφαση έχει προσαρτηθεί, σύμφωνα με τα άρθρα 45 § 2 της Σύμβασης και 74 § 2 του κανονισμού, η έκθεση της μειοψηφήσας γνώμης του κ. Spielmann, με την οποία συντάσσεται ο κ. Λουκαΐδης.

S.N.

L.L.

ΜΕΙΟΨΗΦΗΣΑΣΑ ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗ Κ. SPIELMANN,
ΜΕ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΣΥΝΤΑΣΣΕΤΑΙ Ο ΔΙΚΑΣΤΗΣ Κ. ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ

1. Δεν συμμερίζομαι την άποψη της πλειοψηφίας ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 της Σύμβασης.

2. Η υπόθεση διήρκεσε οκτώ χρόνια, έξι μήνες και είκοσι τέσσερις ημέρες για δύο βαθμούς δικαιοδοσίας (παράγραφος 17 της απόφασης). Ήταν μία απλή υπόθεση, η οποία «δεν παρουσίαζε ιδιαίτερη δυσκολία» (παράγραφος 20 της απόφασης).

3. Οι αρχές της διαθέσεως της δίκης και της πρωτοβουλίας των διαδίκων που καθιερώνονται από τα άρθρα 106 και 108 του ελληνικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (παράγραφοι 13 και 20 της απόφασης) έχουν βεβαίως ως συνέπεια την ανάθεση στους διαδίκους της επιμέλειας της προόδου των διαδικασιών. Κατά συνέπεια, η απουσία μέσα στην εθνική νομοθεσία διατάξεων που επιτρέπουν στα δικαστήρια να επιταχύνουν με δική τους πρωτοβουλία τις διαδικασίες, όταν οι διάδικοι το αμελούν, είναι μία από τις αιτίες που δεν εκδίδεται απόφαση μέσα σε λογική προθεσμία. Πρέπει να υπομνησθεί ότι «ακόμη και στα νομικά συστήματα που καθιερώνουν την αρχή της διεξαγωγής της δίκης από τους διαδίκους, η συμπεριφορά των ενδιαφερομένων δεν απαλλάσσει τους δικαστές από την υποχρέωση να εξασφαλίζουν την επιτασσόμενη από το άρθρο 6 § 1 ταχύτητα (*Λιτοσελίτης κατά Ελλάδας*, αριθ. 6277/00, § 30, 5 Φεβρουαρίου 2004). Το Δικαστήριο έχει επίσης υπενθυμίσει την αρχή αυτή στην παρούσα υπόθεση στην παράγραφο 19 της απόφασής του. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, δεν πρέπει να λησμονηθεί ότι το Δικαστήριο έχει επιμείνει στο παρελθόν στο γεγονός «ότι τα συμβαλλόμενα Κράτη είναι υπεύθυνα να οργανώσουν το δικαστικό σύστημά τους κατά τρόπο ώστε τα δικαστήριά τους να μπορούν να εγγυηθούν σε καθένα το δικαίωμα να λάβει μία τελεσίδικη απόφαση πάνω στις αμφισβητήσεις που σχετίζονται με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αστικής φύσεως μέσα σε λογική προθεσμία» (*Comingersoll S.A. κατά*

Πορτογαλίας [GC], no. 35382/97, § 24, CEDH 2000-IV). Εξάλλου, ορισμένα νομικά συστήματα έχουν εφοδιαστεί με διαδικασίες λεγόμενες «ετοιμασίας» που επιτρέπουν σε έναν δικαστή να ελέγχει την καλή πορεία της διαδικασίας.

4. Σε αυτό προστίθεται το γεγονός ότι, εν προκειμένω, η προσφεύγουσα, όχι μόνον δεν εγκατέλειψε προσωρινά ή οριστικά την δίκη όπως δείχνει να επιβεβαιώνει το Δικαστήριο στην παράγραφο 20 της απόφασής του, αλλά επέδειξε επιμέλεια. Έτσι, το 1993, μετά από αίτηση της προσφεύγουσας, η δικάσιμος ορίστηκε για τις 7 Οκτωβρίου 1993. Υπήρξε μία αναβολή εξαιτίας των βουλευτικών εκλογών της 10 Οκτωβρίου 1993. Στην συνέχεια, στις 17 Δεκεμβρίου 1993, η προσφεύγουσα ζήτησε εκ νέου τον ορισμό μιας νέας δικασίμου. Αυτή ορίστηκε για τις 17 Μαρτίου 1994 και στην συνέχεια ματαιώθηκε εξαιτίας της αποχής των δικηγόρων του συλλόγου της Αθήνας. Η προσφεύγουσα επανήλθε στις 15 Μαρτίου 1996 (παράγραφος 9 της απόφασης). Εξάλλου, είμαι της γνώμης ότι, μετά από τις ματαιώσεις εξαιτίας των βουλευτικών εκλογών και της αποχής των δικηγόρων, οι δικαστικές αρχές θα έπρεπε να ορίσουν οι ίδιες τις νέες δικασίμους της υπόθεσης.

5. Τέλος, και τούτο είναι ένα σημαντικό στοιχείο, δεν πρέπει να αγνοηθεί το γεγονός ότι η υπόθεση παρέμεινε σε διάσκεψη επί ένα έτος περίπου (παράγραφοι 9 και 10 της υπόθεσης). Για μία υπόθεση με λίγη πολυπλοκότητα, ένα τέτοιο διάστημα είναι αντικειμενικά πολύ μεγάλο και αρκεί, από μόνο του, για να καταλήξει κανείς στο συμπέρασμα της υπέρβασης της λογικής προθεσμίας.

6. Αυτοί είναι οι λόγοι για τους οποίους διαφωνώ με την πλειοψηφία και είμαι της γνώμης ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 της Σύμβασης.